

Water, recht en rechtvaardigheid: het recht op water verankerd?

Em. Prof. Dr. L. Lavrysen

Congres - Waterbeheer in de Lage Landen – 22 maart 2024

INTERNATIONALE EN EUROPESE CONTEXT

RECHT OP WATER

⇒ Recht op drinkbaar water en sanitaire voorzieningen

- Enkel in zekere mate en onrechtstreekse erkenning (Art. 2 EVRM – 6 BUPO / art. 8 EVRM - 11 en 12 ECOSOC)
- In specifieke context:
  - Art. 14 Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (1979)
  - Art. 24 (2) Verdrag inzake de rechten van het kind (1989)

RECHT OP WATER

- Protocol betreffende water en gezondheid (London, 1999) bij Verdrag Helsinki grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren (1992)
  - *Streven naar toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen voor iedereen in kader integrale watersystemen*
- UNGA Resolutie 64/292 (2010) recht op veilig en schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen is een mensenrecht
  - *Beschikbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid*

RECHT OP WATER

- Gewijzigde EU Drinkwaterrichtlijn (2020)
    - *Art. 16 – lidstaten dienen, rekening houdend met plaatselijke, regionale en culturele perspectieven en omstandigheden voor de distributie van water de nodige maatregelen te nemen om de toegang tot voor menselijke consumptie bestemd water voor iedereen, met name voor kwetsbare en gemarginaliseerde groepen te verbeteren of te handhaven*
- ⇒ onderzoek toestand, beoordeling mogelijkheden, alternatieven, maatregelen

RECHT OP DE BESCHERMING VAN WATER

- ⇒ als component van het recht op een gezond leefmilieu
- Protocol van San Salvador (1969) bij Amerikaans Verdrag voor de rechten van de mens
  - Afrikaans Handvest van de rechten van de mens en de volkeren (1991)
  - Arabisch Handvest van de rechten van de mens (2004)

RECHT OP DE BESCHERMING VAN WATER

- Verwijzing in preambule en art. 1 Verdrag van Aarhus (1998)
- Parlementaire Vergadering Raad van Europa
  - Aanbeveling - onderzoeken (1999, 2003, 2009)
  - Resolutie 2396(2021) – verankeren recht veilig, schoon, gezond en duurzaam milieu
- VN Mensenrechtenraad - Resolutie 48/13 – 2021
- UNGA – Resolutie 76/300 – 2022
- EVRM – indirecte bescherming indien ernstige verontreiniging die gezondheid en leven kan aantasten

VLAANDEREN

GRONDWET

- Art. 23 – Recht een menswaardig leven te leiden
  - Diverse soc.-econ. rechten
  - Incl. recht op de bescherming van een gezond leefmilieu
- Omvat het recht op toegang tot water
  - GwH nr. 26/98 ivm verplichting in Vlaamse Gewest 15m³ leidingwater per persoon gratis te leveren

- Omvat de bescherming van water
  - Geen directe werking
  - Standstill werking
  - Grondwetsconforme interpretatie
- Beperkte rechtspraak ivm waterwetgeving
  - GwH 129/2023 ivm digitale watermeter

GEWESTELIJKE WATERWETGEVING

Recht op water

- Regeling 15m³ water opgeheven en per 1 januari 2016 vervangen
- DIWB – Drinkwaterbesluit
- Evaluatie EU Drinkwaterrichtlijn moest uiterlijk op 18.03.2024 uitgevoerd zijn door drinkwatermaatschappijen – binnen 1 jaar stelt Vlaamse Regering actieprogramma (5 j) vast

11

11

- weigering aansluiting waterdistributienet enkel om specifieke redenen – moet worden gemotiveerd – beroep bij minister – alternatief aanbieden
- nooddrinkwatervoorziening bij onderbreking
- strikte regeling in geval van wanbetaling – incl. sociale begeleiding OCMW of schuldbemiddelaar
- in specifieke omstandigheden kan waterbegrenzer geplaatst worden (50 l. per uur) of overgegaan worden tot afsluiting – tussenkomst lokale adviescommissie

12

12

- Drinkwaterfactuur – 3 onderdelen – vast bedrag + variabele prijs
  - kraanwaterprijs
  - prijs afvoer afvalwater
  - prijs zuivering afvalwater
- Vastrecht 100 EUR - Korting 20 EUR per inwoner
- Basistarief – basisverbruik (30 + 30 m³ per persoon)
- Comforttarief voor meerverbruik (x 2)
- Sociaal tarief voor minimuminkomens en vrijstelling of compensatie bij zelf-zuivering

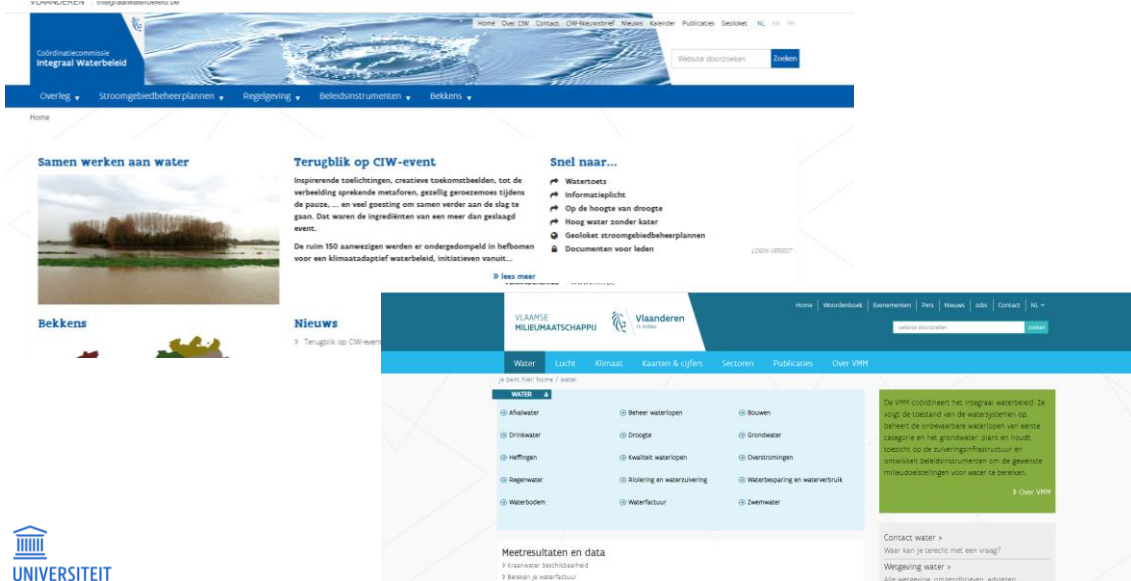
Recht op bescherming van water

- Niet erkend in gewestelijke waterwetgeving
- Wel erkenning procedurele rechten
  - Participatiebeginsel (art. 1.2.3. DIWB)
    - Waterbeleidsnota, stroomgebiedsbeheerplannen en vaststelling overstromingsgebieden
  - Milieueffectrapportage en vergunningverlening

- Ruime toegang tot de rechter

- Bestuursrechter: vergunningen en plannen met waterimpact – watertoets – waterparagraaf – voorwaarden vermijden schadelijke effecten op watersystemen
- Civiele rechter: Rb. Brussel, 21 juni 2023 – ENGOs – Vlaams Gewest moet binnen 6 maanden scherpere regels vaststellen inzake nitraatverontreiniging om aan de eisen van de Nitraatrichtlijn te voldoen

INFORMATIE

The screenshot shows the website interface for the 'Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid'. The main navigation bar includes 'Overleg', 'Stroomgebiedbeheerplannen', 'Regelgeving', 'Beleidsinstrumenten', and 'Bekken'. The content area features several sections:

- Samen werken aan water**: A section with a photo of a riverbank and trees.
- Terugblik op CIW-event**: A text-based section with a sub-header and a 'lees meer' link.
- Snel naar...**: A list of quick links including 'Watertoets', 'Informatieplicht', 'Op de hoogte van droogte', 'Hoog water zonder kazer', 'Geoloket stroomgebiedbeheerplannen', and 'Documenten voor leden'.
- Bekken**: A section with a small image of a landscape.
- Nieuws**: A section with a sub-header and a 'Terugblik op CIW-event' link.

The footer of the website includes the 'VLAAMSE MILIEU-MATSCHAPPIJ' logo, the 'Vlaanderen' logo, and a search bar. A secondary navigation bar lists 'Water', 'Lucht', 'Klimaat', 'Kansen & uitdagingen', 'Sectoren', 'Publicaties', and 'Over VHM'. A dropdown menu for 'WATER' is open, showing categories like Afvalwater, Drinkwater, Heffingen, Regenwater, Waterboven, Beheer waterlopen, Droogte, Kwaliteit waterlopen, Sluizing en waterzuivering, Waterfactor, Bouwen, Grondwater, Overstromingen, Waterbesparing en watergebruik, and Zeevater. A 'Meetresultaten en data' section is also visible, with a sub-header 'Kraanwater beschikbaar' and a link 'Bekijk je waterfactor'. On the right side, there is a green box with text about VHM's role in coordinating the integrated water policy and a 'Contact water' section with a link 'Waar kan je terecht met een vraag?' and a 'Weggeving water' section with a link 'Alle wetgeving, oorzakendocumenten, adviezen...'.

Luc LAVRYSEN

CENTRUM VOOR MILIEU- EN ENERGIERECHT

 Universiteit Gent
 @ugent
 Ghent University

www.ugent.be

www.eufje.org